

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél
íven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Nők az egyházban.

Mostanában sokszor olvasunk híradásokat egyházi lapjainkban a nők vallási és egyházat építő munkájáról, — különböző leányszövetségek s evangéliomi alapon álló nőegyesületek révén, — sőt egyik egyházi lapunkban fölvetett az a kérdés is: nem volna-e helyes, ha a nők a presbiteriumban helyet foglalhatnának.

A ti asszonyaitok hallgassanak a gyülekezetben, — mondja Pál apostol, — de jó tanács formájában megmondja e kívánság okát is: ha valamelyik asszony tudni szeretne valamit, kérdezze meg otthon az urát, mert illetlen dolog az asszonynak szólni a gyülekezetben. Vagyis nyilvánvalóan csak azért kívánja az apostol, hogy az asszony hallgasson a gyülekezetben, mert nem akarja, hogy botránkozások legyenek. Az asszony tanulatlan volt, szellemi életét elhanyagolták; — a római birodalomban, melynek Pál polgára volt, az asszonynak nem illett a fórumon megjelenni s az olyan nő, aki az előítéletekkel szakítani merve, maga keresvén kenyerét, munkája közben a férfiak közé vegyült: nem tarthatott számot a matrona megisztelő címre. Arra lám, hogy az asszony nem kérdezne férjétől, de tanácsot adna, magyarázna neki, — az apostol tán nem is gondol, pedig ő maga mondja, hogy a férj megszenteltesse az ő feleségében, vagyis, hogy — ami az ő idejében mindennapi volt — a pogány férj pogányságát kiengeszteli a feleség hűsége Krisztus iránt. Tehát azért illetlen a nőnek szólni a gyülekezetben, mert úgyis csak kérdezősködni tudna ott — talán együgyű, ügyetlen kérdésekkel, mivelhogy egyebet tőle, a nő akkori szellemi állapota szerint nem lehetett várni.

Azzal a kívánsággal szemben tehát, hogy a nők az egyházban a férfiakkal egyenjogúsítassanak, nézetem szerint nem helyén való a szentírásra, Pál apostolra hivatkozás, mivelhogy Pál

tilalmának valójában csak illendőségi és célszerűségi oka volt. Ma azonban nem jaj az olyan nőnek, ki nyilvános helyen szólni mer, hiszen nemcsak nem okoz botrányt a szólásával, sőt igen sokszor épen elcsillapítja a szenvedélyek háborgó hullámaint szelíd bölcsességével. Ma már nem kell attól tartani, hogy tudatlan, értelmetlen beszéd lehet csupán, ami asszonyi ajakról hangzik el, hiszen a legmagasabb képesítést is megszerezhetik a nők s mindenki meggyőződhetik, ha figyelemmel kíséri, hogy a nőtanulók sem szorgalom, sem eredmény dolgában nem engedik magukat az úgynevezett erősebb nem által felülmúlni.

Mindazáltal nem gondolnék arra, hogy az egyházi tisztségeket nőkkel töltsük be, illetőleg, hogy nőknek erre való képességét már most elismerjük. Én a mi református egyházi alkotmányunkban mindenféle, akárhogy nevezett gyűlésében csak egyet látok: presbitereknek a gyülekezetét. A presbitereknek, vagy helyesebben megint ezek mindenféle gyűlésének egy feladatát látom: a Krisztus irályságát fenntartani az emberek között a jórend biztosításával. Nem gondolnám, hogy a változott idők rendén megváltozott volna az a tétel, hogy az egyházi jurisdictio nem más, mint morum disciplina. A presbitereknek különféle gyűlései tulajdonképpen nem csinálnak egyebet ma sem, — ha t. i. jól fogják fel a kötelességüket, — mint a Krisztus uralmáért fegyelmezik az emberi erkölcsöket. Még az egyházi gazdaság apró kérdései, még az egyházi adózás megállapítása, az adó kivétele és behajtása is mind, mint az erkölcsi fegyelem eszközei állanak a hivatását komolyan megértő presbiterek előtt. Vagyis a presbiter, — aki alatt én minden, az egyházi jurisdictio intézésében részes tisztviselőt értek, — valójában mindig ítélt, mindig igazságot szolgáltat, mindig bíró: nem ugyan a jognak szigorú szabályai, hanem az egyedül uralkodó Krisztus királysá-

gának szelíd, szeretetteljes rendelkezései szerint.

De ítélt, igazságot szolgáltat.

Épen ez a feladat az, melynek végzésére ma még a nőt — nem az egyes, kivételes nőt, hanem a nőknek az átlagát, képesnek nem tartjuk. Száz esztendőök kellene még ahhoz, míg a nő — ismétlem : az átlagnő — az évezredekén át tartott elnyomatás természetes következményeitől, a kellő őszinteség hiányától, a bátortalanságtól és ingatagságtól megszabadulni tud. Addig helyesebb a nőket megtartani az alkotmány szempontjából mostani helyzetükben, mely különben is nálunk reformátusoknál előtte jár az állam és a többi egyházak rendelkezésének, mely szerint t. i. a nők, mint választójoggal bírók, részt vesznek az egyházi szervek megalakításában, de maguk egyházi tisztségekre nem választhatók.

Mindazáltal ez nem jelenti azt, hogy a nőnek most már az egyházi életben nem volna fontos szerepe. Csak a fórumon, csak a nyilvánosság előtt áll hátrább az ő működése a férfiénál, de a családi körben annál fokozottabb a jelentősége. Úgy a gyermeknevelés, mint a férj érzelmeire hatás által leírhatatlan ez a jelentőség, kifelé pedig a nő egész lelki berendezésének teljesen megfelelő filantrópiai munka végzése közben válik az egyházra nézve megbecsülhetlenné.

Nem tudom, hogy az asszonyok vágyakoznak-e arra a jogra, hogy egyházi tisztséget viselhessenek. Én azt hiszem : nem. Azt azonban

tudom, hogy az egyházépítő munkában részvételre, — hiszen a szervezet munkája ez, — minden asszony örömmel vállalkozik, ha ez iránt megfelelő módon megkeresik.

Ezért azt gondolom, nem az a mi dolgunk, hogy alkotmány reformok útján, papirossal és betűvel hirdessük a nőknek a férfiakkal egyenjogúságát ; hanem igyekezzünk foglalkoztatni mindenkit azon a területen, melyre képességei alkalmassá teszik, — és megfogjuk látni, hogy a nőnek így is juttathatunk az egyházi életben oly sok és oly becses munkát, mely bátran felér a férfiak presbiteri feladataival, még ha e presbiterkedés igazán úgy történik is, amint történnie kellene.

Mindenekfelett pedig *neveljük* asszonyainkat egyházi munkára. Csak minél előbb s minél több *református leányiskolát* !

A magyar református birtokpolitika.

Mit állatok nézvé

II.

Az bizonyos, hogy a mai református lelkészi karban kevés a kezdeményező és kitartással működő erő bizonyos magasabb egyházi és nemzeti célok érdekében. Valami úgy elvette a mi erőnket, — s így a birtokpolitika terén is, nem hiszem, hogy valami sokat lendíthetnénk. Annyit még csak megteszünk, hogy megbírálnak s legtöbbször lebírálnak egy teret, de, hogy ahelyett jobbat ajánlanánk s azt erővel

Tárca

A történelmet Isten írja.

A történelmet Isten írja,
Népek harcát ő vezeti.
Zűrzavarban ő csinál rendet,
Vagy lerontja, amit teremtett.
Ki békét bont : megbünteti.

A történelmet Isten írja :
Ki Őt féli : megvédi azt ;
A vértengeren áthalozza :
S amíg a kevélyt megostorozza :
Oltalmazza a jót, igazt.

A történelmet Isten írja.
Ami por volt : pornak marad.

Építhetsz várat, vívhatsz eget :
Semmi leszesz, ha megfernyeged ;
Mering a föld lábad alatt.

A történelmet Isten írja
Igazsággal, kegyelemmel.
Világot ronthat, újra szülhet,
Sebez vagy gyógyít sebesüllet,
Porig aláz, vagy fölemel.

A történelmet Isten írja.
Nemzetem ! hát benne bízzál.
Világ ellened összefoghat :
Ereje megtör, összeroskad,
Ha fölötted őrt Isten áll.

Erdélyi Imre.

is megvalósítani törekednénk, arra már ritka esetben van példa.

Mindenesetre szakítanunk kell ez indolenciával s próbánunk kell tenni a földbirtok-politika ügyben is.

Mit?!

Azt, hogy a mostani birtokpolitika vezetőket eddig vallott liberális birtokpolitikájuktól azonnal eltérítsük őket a kötöttség elvére átvigyük: remélnünk nem lehet. Azonban azt megtehetjük, amit én is megtettem előző cikkemben, hogy előszedjük tapasztalatunk tárházából az igazságokat s azokkal igyekezzünk meggyőzni a birtokpolitika vezetőit is a jobbrol. Egyszerre nem lehet az erős fát levágni, de lassan-lassan mégis célhoz juthatunk, mert lassú, hosszas folyású víz partot mos.

Másik, amit tehetünk, hogy bárki is tesz valamit a telepítés terén, igyekezzünk azt rokonszenven nézni.

Harmadik, hogy igyekezzünk mi is egyházainkkal karöltve mindent megtenni, hogy 12—16 holdas birtokokat szerezzünk bárhol is, de különösen az országszéleken s azokat irassuk egyházunk nevére és adjuk hosszú 50—100 évre jó magyar református embereknek, úgy, hogy azok abból jól megélhessenek s törzsökös gazdákká fejlődhessenek. Ezt csak meg kell kezdeni s azonnal meg, nem egyszerre, de lassan. Én a múltkor Perlakon voltam, az ott levő baranyai- és somogymegyei református katonának prédikáltam, kik aztán 27 korona perselypénzt adtak nekem. Én azonban azt 10 koronával megtoldva, elhelyeztem a Torontáli Hitelbankban „Nagybeckereki református egyház földalapja“ címmel. Szándékom ezt növelni s belőle földet venni s azt hosszú bérletbe kiadni. Lehet, hogy az én időmben nem valósul ez meg, de megvalósíthatja első, második, vagy harmadik utódom. Mindegy, de egykor meg fog valósulni. Tegye ezt meg minden lelkészársam s megindul vele a magyar református birtokpolitika.

Lám, a görögkeleti román és szerb egyházak, lelkészek a legközelebbi években mennyit tettek hitfeleik vagyoni megerősítése érdekében. Parirozzuk működésüket valahogy, úgy, hogy mi is dolgozzunk a mieink érdekében. Ha annyi hitetek van, mint a mustármag, hegyeket mozdíthatok meg helyeikből. — mondja az Úr. Kezdjük meg hittel a hosszú bérletre telepítő munkát.

Negyedszer, egyházaink meg tegyék azt, mit Hódmezővásárhely akar tenni. Ez ugyanis tervbe vette, hogy határában levő földjeit eladja ottani hitsorsosainknak s annak árából aztán a Duna mentén vásárol tetemesebb mennyiséget s azt magyar reformátusoknak adja bérletbe hosszabb időre.

Csak az Isten szerelméért tegyünk valamit, —

ha mást nem, legalább támogassuk a tenni törekvőket — s ne várjuk összetett kézzel, míg lefolyik a minket elnyelő ár.

Szalay József,
nagybeckereki lelkész.

Egyház

Jegyzőkönyvi kivonat.

A debreczeni egyházmegyei lelkési közértekezlet határozata a bibliaolvasással létesített hétköznapi vegyes istentiszteletet illetőleg.

A derecskei lelkési kör 1916 március hó 29-én tartott gyűlése jegyzőkönyvének 3-ik száma szerint szóvá teszi azt a dolgot, mely szerint a debreczeni egyházban a hétköznapi reggeli istentiszteletek sorrendjét megváltoztatták; kérdésbe teszi azt, hogy ehhez van-e joguk a lelkési karoknak, presbiteriumoknak? aminek eldöntését az egyházi jogászok hatáskörébe tartozónak tekinti. A debreczeni lelkési kar eljárását azonban helyesnek, időszerűnek és követendőnek tartja, t. i. a bibliaolvasással bővített hétköznapi reggeli istentisztelet tartását illetőleg, azzal a hozzáadással, hogy a felolvasandó bibliai szöveg ne korlátoztassék 20—21 versnyi terjedelemre, legyen az több vagy kevesebb, de mindig annyi, hogy összefüggő egészet képezzen. A közértekezlet útján felkérendőnek véli az egyházkerületet, hasson oda, hogy addig is, míg a régóta vajudó új liturgia kérdése egyetemes egyházunkban rendezve lesz, a tiszántúli egyházkerület gyülekezeteiben a debreczeni gyakorlat tétessék állandóvá a hétköznapi istentiszteleteken.

A hétköznapi bibliaolvasással egybekötött reggeli istentiszteletet illetőleg nézeteiket többen is kifejtve, Uray Sándor debreczeni lelkész azon megjegyzése után, hogy a felolvasott szakaszok igenis mindig összefüggő egészet képeznek, F. Varga Lajos, rövid összefoglalásban, a következőket adja elő:

Akik lelkészek között élünk gyülekezetünk tagjainak s figyelemmel kísérjük az életkörülmények rájuk való hatását, tapasztalhattuk, hogy a világháború micsoda pszichológiai hatást gyakorolt rájuk. Ő a többek között tapasztalta, hogy úgy a háború első esztendejének augusztus havában arany-szájú Szent János beszéde sem bírta volna fogtyul ejteni őket; — a nagy convulsióba került remegő lelkők mintha csak azt beszélte volna szüntelen: imádkozni, imádkozni! Ezért cselekedte meg ő azt, hogy vasárnap délután félretette még a kátémagyarázatot is és a némelyek által kifogásolt imádkozást gyakorolta csak, amelyre tömegestől se-reglett a gyülekezet és a templom megtelt mindannyiszor.

*

Mikor azt látta, hogy idő folytán ismét alakult a gyülekezet lelki világa, az imádkozás helyére visszaállította a kátémagyarazatot.

Idevonatkozólag szerette volna álláspontját részletesebben kifejtve papírra vetni s úgy terjeszteni elő; azonban nagy elfoglaltatása miatt nem volt erre ideje; csak röviden jelzi hát, hogy szeme előtt tartotta a nagy protestáns elvet is: „ecclesia semper reformari debet”; az istentisztelet teljes mótóságának s belső szépségének keretei között mozogva, épen a gyülekezet üdve érdekéből, más egyebeket is tett még. Ugyanis, előbb mintsem kívülről bárhonnán erre impulzust nyert volna, csupán csak a gyülekezete lelki állapotának a közvetlen megfigyelése következtében s legfőleg talán-tán onnan nyerve némi benső instinctiót, hogy böngészve az egyháza történetét, volt idő — a 18-ik században és a 19-nek elején, — midőn a nagyrábéi templomban minden hétköznap bibliaolvasás is volt (a tanítók valamelyike végezte ezt bizonyos bűzabeli honoráriumért, amit azonban — elhanyagolván a tanítók a bibliaolvasást — idővel megvont tőlük az ekklezsia): rendszeresítette a bibliaolvasást.

Azonban megvallja, öneki nem tetszett a bibliaolvasási mód, amely régebben Debreczenben gyakorlatban volt, valami ridegnek, száraznak, sablonosnak tartotta azt, ő tehát másképen rendszeresítette; nevezetesen a rövid, pár szavas előfóhász helyett mond egy rövid imádságot, ezután felolvass egy bizonyos összefüggő bibliai részt (nem kell egész részekre gondolni), ahhoz glossáliter néhány egyszerű, világosító szót fűz, aztán az előbbinivel egyenlő terjedelmű imádságot mond; utána Miatyánkot s pár szavas berekesztő imádságot, vagy megáldást. A hétköznapi istentisztelet ezen módja a gyülekezetnek tetszett; jöttek reá többen, mint egyébkor; hogy a nagy munkaidőben már nem jönnek, azon nem csodálkozik; mert hiszen folyvást azt prédikáljuk, hogy, ha véreink a csatamezőkön küzdenek miérettünk, nekünk itthonvalóknak meg verejtékeznünk, dolgoznunk kell ő érettök idehaza, gyermeknek, meglettnek, férfinak, nőnek, kora reggeltől késő alkonyatig.

Különben, hogy annál tisztábban álljon a jelenlevők előtt az általa rendszeresített hétköznapi istentisztelet lefolyása, reprodukálja annak menetét a következőkben:

Megfelelő rendes éneklés után, felmenve a katedrába, imádkozik:

Zendüljön ajkunkon új dicséret Neved magasztalására, nagy Isten! Áldunk Tégedet dicséretmondással, hogy nem tekintvén méltatlanságunkat, atyai módon bánasz velünk; nem veszed le rólunk gondodat; a veszedelmek között védelmezél; a csa-

pások ellen oltalmazol; szívünket nyugtatod, lelkünket bátorítod, testi erőnket megújítod.

Íme, mostan is megújítva ébresztél fel az álmából s hoztál ki az éj homályából; azért szent színed előtt megjelenvén, dicsekedünk jóvoltoddal s kegyelmedet hálásan emlegetjük. Óh, kicsoda volna jobb Tenálad, ki kedvezel gyarlóságainknak, nem a mi bűneink szerint bánasz velünk; megenyhíted a mi fájdalmainkat, meggyógyítod betegségeinket s irgalmad kedvez teljes életünkben!

Nincs, óh, Uram, nincs égen és földön, ki Hozzad hasonlatos lehetne. Egyedül vagy igaz, jó, hatalmas és mindeneket bölcsen cselekvő. Bármit hozasz reánk, javunkra igazgatod s a keserűségek tengeréből is tudsz készíteni számunkra örömmek édes italát; a csalódások romjaiból is feltudod építeni idvességünknek templomát.

Aldott, vagy Uram és dicsőséges! Maradj irgalmas, kegyelmes hozzánk, add értenünk felséges hatalmat ma és életünknek minden idején. Ámen.

Felbocsátván reggeli fohászunkat az Örökkévaló számolyához, jertek s társalogjunk tovább is az Úrral; olvassuk az ő szent ígését s tanuljuk meg, hogy: Isten dicsőséges és törvényei fölségesek. Megtanulhatjuk pedig ezt a Szent Dávid Zsoltáros könyve 19-ik zsoltárából. Leülve hallgathatják a hívek.

A Szent Dávid Zsoltáros könyve 19-ik zsoltárában a következő szent ígék olvashatók. (Felolvassa.)

Íme, testvéreim, Istennek szent ígéje, melyből megtanulhatjuk, hogy: Isten dicsőséges és törvényei fölségesek. Íme, az Istennek szent ígéje, mely elébünk tárja, hogy az egek beszélnek Isten dicsőségét és kezeinek munkáját hirdeti az égboltozat. Íme, Istennek szent ígéje, mely tanít bennünket, hogy az egymást felváltó napok és éjszakák némán is, de az egész földkerekségére kihatólag hirdetik a mi Urunk, Istenünk nagy dicsőségét. Íme, az Istennek szent ígéje, mely azt beszéli minékünk, hogy az Úr törvénye tökéletes, lelket elevenítő; bizonyágtétele biztos, bölcsesé teszi még az együgyűt is. Íme, az Istennek szent ígéje, mely hirdeti, hogy az Úr rendelései, parancsai helyesek, szívet vidámitók, világosítók; az Úrnak ítéletei változhatatlanok, igazságosak; kívánatosabbak az aranyból, még a sok színaranyból is, édesebbek a méznél, még a színméznél is. Boldog, ki megtartja azokat, jutalmát vészi Isten kegyelméből ingyen.

Mi is azért zárjuk szívünkbe Isten szent ígését, hirdessük az ő dicsőségét életünknek minden rendben; kövessük parancsait jó kedvvel; szabjuk magunkat rendeléseihez; szavaink, gondolataink és minden cselekedeteink legyenek kedvesek Isten előtt s jutalmunk el nem maradand.

Hogy ez így legyen, fohászkodjunk az Örökkévalóhoz, ekképen imádkozván:

Leborúlva imádunk, jó Atyánk, ismét; áldjuk nagy nevedet, dicsőítve zengjük felséges hatalmadat. Minden Tégedet magasztal a nagy természetben; az egek beszélnek dicsőségedet és kezeid munkáit hirdeti az égboltozat. Egyik nap a másiknak Terólad beszél, egy éj a más éjnek jelenti felségedet. Amerre világol a nap ábrázata, amerre ragyognak tündöklő csillagok, mindenütt hirdetik nagyságos erődöt s a Rólad beszélő tudományt, bölcsességet.

Óh, mert Te elevenítesz meg mindeneket; bizonyágtételeid biztos s bölcsékké teszed az együgyűeket. Rendeléseid tökéletesek, szívet vídámítók, parancsaid, mint a fénylő nap, megvilágosítják szemünket s idyesség után vezérlik lábainkat. Félelmed tiszta, megáll mindörökké; ítéleteid változhatatlanok s mindenestől fogva igazságosak. Kívánatosabbak az aranyból, még a sok színaranyból is, édesebbek a méznél, még a színméznél is.

Házadban forgolódo szolgádat is intik a Te igazságod pálcái s aki megtartja ítéletidet, nagy jutalmát veszi a Te kezedből. Mert megmented azt a gonosznak töriből és biztos kőszálra helyezteted őt.

Óh, vajha mi is részesülnénk e jóban, Uram! Te látod belső részeinket. Tisztíts meg azért bűneinkből, hogy legyünk tiszták Te előtted. Tarts távol az ellened vétőktől, hogy ártatlanságban járhassunk. Szájunknak mondási, szívünknek gondolatai legyenek kedvedre valók. Hadd érezzük, hogy felséges Istenünk s megváltónk vagy minékünk, szabadítónk minden gonosztól.

Uram, légy kőszálunk, légy erősségünk. Tarts meg bennünket kegyelmesen e napon is, a mieinkkel együtt. Adj minden jóra készséget, adj szabadulást minden gonosztól, adj előmenetelt minden jóban, adj idyességet szent Fiad nevében itt és az egekben. Ámen.

Mi Atyánk!...

U. i. Dicsőséges, szent Úr Isten! Lelkünk tisztelő imádsásával borultunk le színed előtt s tanultuk ismerni dicsőséges voltodat és törvényeidnek szentségét. Vedd kedvesen tiszteletünket s jövel, kísérij minket életútainkban, hogy Tied legyünk mindenestől fogva s elvehessük kezeidből a jóknak jutalmát a Jézusért. Ámen.

Így cselekszi ő ezt, úgymond, napról-napra; minden reggel megírván a két imádságot, hogy az a bibliai szöveghez simuló legyen. S ha lelkésztársai is úgy akarják, az ekként készült imádságait, lehetőleg egy teljes esztendőre valót, közre fogja bocsátani az ősszel. Ő nem tudja: kinek hogy tetszik ez a hétköznapi istentiszteleti rend, de ő kedveli s addig is, míg az új liturgiai rendszabály életbe lép, ő ezt gyakorolja, bármit mondjon is ellene bárki; mert úgy van

meggyőződve, hogy ha kezében s ajkain az örökélet ígéjével gyülekezete lelki üdvösségét munkálhatja a mi templomunk szentségének tiszta korlátai között, azt senki meg nem tilthatja.

Különben volt alkalma január végén Debreczen két templomában résztvenni hétköznapi bibliaolvasásos istentiszteleten: s most is csak azt vallja, hogy az a módon való bibliaolvasás rideg, száraz, nagyon is sablonos. Míg az ő módszere szerintit változatosabbá, hangulatosabbá teszi a bibliaolvasáshoz fűzött néhány reflexió szó, amelynek természetesen nem szabad hosszadalmasnak lenni, hanem csak annyinak, amely tömören kiemeli az olvasott bibliai szöveg dominans tartalmát s így mintegy belevési a gyülekezeti tagok szíve táblájába; ahol aztán élénken vibrálhat az folyvást, mint egy-egy systematikus predikáció tartalma. Ne vélje senki, hogy ezen mód szerint hosszúra nyúlik a hétköznapi istentisztelet; állítja, hogy a szokott terjedelmű hétköznapi templomi könyörgésekkel végzett istentiszteletnél nem, vagy alig-alig hosszabb; hiszen ők egynegyed 8-kor végződő harangozás után kezdik mindig az istentiszteletet s háromnegyed 8-kor már el is végzik rendezés s ez csak nem hosszú.

Debreczenben megtapasztalván a tízparancsolat Hétfő- és az apostoli hitforma Szombat reggeli istentiszteleten elmondásának üdvös voltát, a bőjti bűnbánó héten behozta azt és gyakorolja szintén; minderre természetesen a templomi gyülekezetet a szószékből előkészítvén.

Megjegyzi, hogy amiket előterjesztett, senkire oktroyalni nem akarja, de öneki már ez az istentiszteleti mód szívéhez forrott és hogy a két imádságot minden válogatás nélkül vette a már megirt napról-napra való imádságai közül.

Közértekezleti gyűlésünk elismeréssel emlékezik a derecskei lelkészi körnek arról a buzgóságáról, mely szerint figyelemmel kíséri az egyházunkat, vallásunkat illető közérdekű dolgokat; az F. Varga Lajos lelkésztársunk tetszéssel és köszönettel fogadott, megfelelőnek, helyesnek ítélt hétköznapi reggeli istentisztelet-tartási módjára és rendjére vonatkozó előterjesztését és az arra elhangzott megjegyzéseket meghallgatván, kimondja, hogy az új liturgiai rendszabály életbeléptéig kötelező forma elrendeltetését nem kívánja, azonban az F. Varga Lajos jegyzőkönyvbe foglalt előterjesztésének közlésére, hogy az köztudomásra jusson, a Debreczeni Protestáns Lapot felkéri; a kiadásra szánt imádságok megjelenését pedig örömmel várja.

Közi: Veress Bálint,
közértekezleti jegyző.

Iskola

Énektanítás az elemi iskolában.

Az ének egyik első főalkatrésze istentiszteletünknek. Vidékünkön minden lelkészi funkció alkalmával, úgymint a rendes istentiszteletek tartásakor, temetések, konfirmáció alkalmával, de meg házassági egybekötéseknél oly esetekben is, midőn az esketés nem a rendes istentiszteleti időben történik, előtte és végül énekel a gyülekezet.

Miután az éneklésnek minden lelkészi funkciónál nagy jelentősége van, ennél fogva az énektanításra minden elemi iskolában nagy gond fordítandó. De vajjon az énektanítás áll-e most azon a színvonalon, amelyen tudtommal a múlt század hatvanas éveiben állott? Fájdalom, szomorúan nemmel kell e kérdésre felelnem. Ez a szomorú eredmény jő ki, ha összehasonlítom a régen múlttal a mostani énektanítás eredményét. Az énektanításnak az elemi iskolákban magas színvonalon kellene állani, hogy a hívekben a vallásosság erősebb legyen. Mi az oka egyrészt a vallásosság hanyatlásának, a vallási közönyösségnek, a vallástalanságnak, az üres templomoknak? Szerintem az, hogy híveink az elemi iskolában jártukkor nem tanulták meg jól énekelni énekeiket. Legalább is 3 évtized óta tapasztalom, hogy azok az egyháztalabok, kik nem tudnak énekelni, kerülők, ritkázók a templomot, míg az énekelni tudók sokkal jobb templombajárók. Az énekelni nem tudók arcáról szinte lerí a szégyen, hogy ők nem tudnak énekelni a templomban, szégyenelik, hogy ők nem tudván, nem is énekelnek. Míg ellenben az éneklők arcán mintegy ott látszik a lelkesültség, a vallásosság kinyomata.

Ha már tapasztalható, hogy az énektanítás legtöbb elemi iskolánkban nem megfelelő, miért nem tesznek arról a hivatottak.

Örömmel emlékszem vissza a gyermekkoromra, a múlt század hatvanas éveire, midőn az akkori énektanítás az elemi iskolában eszembe jut. Ugyanis minden énekelni szokott énekből boldogult emlékeztető tanítóm elől 3 verset, végül egy verset emléztetett be, csak ezután kezdte az énekek dallamát tanítani. Az énektanítás leginkább a vallásórakon és szerdán és szombaton délután az írásórák után történt. De emellett a tanítás megkezdése és bevégezése mindig énekléssel és imádkozással történt. Hétköznapokon délelőtt rendszeren énekeltek egy pár verset az iskolások maguk, a tanító segítsége nélkül a templomban, bűnbánati heteken délután is, csak ezután kezdte a tanító a felálló-ének éneklését.

A régi énektanítási módhoz való szigorú alkalmazkodás kötelességévé teendő a tanítóknak. Az énektanítás szigorúan ellenőrizendő. Mi lesz, ha új

énekeink betanítására kerül a sor, ha a tanítók részéről hiányzani fog a buzgóság az énektanításban? Hiszen sokkal többet kell nekik akkor tanítani az éneket, mert a felnőtteket is külön tanítani kell új énekeinkre a téli estéken, hogy énekelhessék azokat a templomban.

Eddig 4 osztályban tanították a tanítók az éneket. Most már 6 osztályban tanítják, sőt 3 éven át az ismétlő-iskolában is. Nagyon hanyag tanítónak kell annak lennie, aki 6 éven át nem tudja tanítványait jól megtanítani az énekekre.

Nemcsak a zsoltárból és dicséretekből istentiszteletek alkalmával énekeltetni szokott énekversek dallamai tanítandók meg; hanem ezek mellett a halotti alkalmakkor énekeltetni szokott halotti énekeink szövegei és dallamai is jól betanítandók.

Az egyházlátogató küldöttségnek kötelességévé kellene tenni, hogy ellenőrizték, ha vajjon mind a zsoltárokban és dicséretekből templomi istentiszteletek alkalmával énekelni szokott énekverseink, mind a temetések alkalmával énekelni szokott halotti énekverseink dallamai jól betanítottak-e?

Mostanában nem tapasztalom, hogy kellő gond volna az énektanítás ellenőrzésére. Én az énektanítást nem tekintem pictus masculusnak, hanem vallási szempontból felette lényegesnek; épen e miatt hangsúlyozom, hogy felsőbb hatóságaink, míg nem egészen késő, intézkedjenek, hogy az énektanítás magasabb nivóra emelkedhessék és emelkedjék.

Még egyet jegyzek meg. Azt nevezetesen, hogy a halotti énekek tanítása ma-holnap folyton csekélyebb eredményt fog felmutatni. Ugyanis némely tanító úgy gondolkozik: Minek tanítsam a halottas énekeket az iskolásokat, mikor azoknak nem szabad temetéseken énekelni; tehát rajtam nem segítenek és mert a halotti énekek tanítását nem kéri tőlem számon senki. Így aztán nem lesznek éneklő emberek, mert ami keveset a gyermek is az iskolában a halotti énekekből tanul, elfelejti, mire ember lesz.

Csak hadd tanulják meg jól halotti énekeink dallamát az elemi iskolások, hadd énekeljenek a kántor mellett temetések alkalmával is, mint a kántor segítségei az iskolások. De ha a kántornak majd magának kell énekelni, az neki nehéz lesz, de feltűnő is lesz. Ha jól be lesznek tanítva az iskolások a halotti énekekre, nem fog az ő sikitásuk ártani senkinek.

Kár volt beszüntetni az iskolások temetésre járását. Nem jó fog ebből idővel kijönni; nem összhangzatos énektanításra kell még törekedni; hanem arra, hogy zsoltáraink, dicséreteink és halotti énekeink dallamait és énekelni szokott verseit jól megtanulják az iskolások. Majd el jön az összhangzatos éneklésnek ideje is akkor, ha az önálló kán-

torságok előbb ott, hol állami iskola van, azután az egész vonalon fel lesznek állítva.

Az önálló kántorságok felállítása égető kérdése református egyházunknak, amint ezt régebben e becses lapban kifejtettem.

Íme, előadtam röviden az énektanítás szigorításáról és annak szigorú ellenőrzéséről szóló szerény nézeteimet. Úgy hiszem, amiként az iskolák az egyház testéhez tartoznak, épen úgy az ének- és vallás-tanítás egymáshoz tartoznak és tulajdonképen együttesen, egy órán kellene azt majd az önálló kántorokkal taníttatni; ha az önálló kántorság valósul. Az énektanítás ellenőrzését újból ajánlom.

1916. évi július hó 24.

Bélavári.

Közélet

Tükörcserepek.

35. Canonica visitatio.

Canonica visitatióra főként azért szeretek járni, mert egyházunknak ez az ősi, szép szokása sok tekintetben emlékeztet a legáció kedves intézményére. A visitor *csaknem* olyan szívesen látott vendég mindenütt, mintha csak legátus volna; alkalom adtán predikálhat is, sőt a napidíjából és miegymásból (?) olykor összeverődik némi szerény (aféle bojtji) legátum is.

Tanulásra, tapasztalatok gyűjtésére meg ideálisabb alkalmat képzelni sem lehet egy-egy visitatiónál.

Esperesem megbízása folytán, mint a „betyárok papjának” satellese, az idén is 10 egyházban tettem látogatást. Tapasztalataim egynémelyikének hasznát vehetik mások is. Kiveszem hát a gyertyát egy percre a véka alól:

a) A hegyközkovácsii egyháznak egy jó kedvű adakozó új orgonát építtetett. A régi még használható állapotban lévén, annak az elhelyezéséről valamiképen gondoskodni kellett. Dicséret illesse a presbiteriumot, mely a régi orgona sorsát aképen intézte el, hogy azt a szegényebb sorsú nyüvedi egyháznak *ajándékozta*. Mint hallom, előbb egy még szegényebb egyháznak ajánlották fel, de az nem fogadta el. Az ajándékozó egyház példája követésre méltó, a visszaütasító egyház koldusbüszkesége azonban szelid fedést érdemel.

b) A siteri egyháznak nemcsak erényes szüzek és szép borjúk jutalmazására szolgáló alapítványai vannak, hanem kisdud templomának a falán régi festmények észlelhetők, már amennyiben a mésztől lekopott a falról. Tudván, hogy az emlékművek gondozásával foglalkozó országos szervezet nagy ke-

gyelettel és szeretettel foglalkozik az ilyes régi falfestmények napfényrehozatalával, kérdést intéztem az egyház előjáróihoz, hogy történt-e valami ebben az ügyben? A válasz meglepő:

Öreg emberek visszaemlékeznek még, hogy járt itt valamikor egy vörös sapkás ember, ki is a templom falát imitt-amott megkapargatá s miután azt sem mondta, hogy bikkmack, az egyház feleslegesnek tartott azóta minden utána járást.

Pedig, mint a mezőtelegdi templom és sok más műemlék példája mutatja, az ilyesminek végére járni nemesak kulturtörténeti, hanem egyházi érdek is, amennyiben a festmények restaurálása alkalmával az egész templom renoválható, még pedig — rendkívüli adó kivétele nélkül.

c) A hegyközüjlaki iskolában a növendékek feje nemesak bévülről, hanem kívülről is figyelmet érdemelt: valamennyi gyermek egyformán kopaszra nyírott koponyával ült a helyén, még pedig háttal a bejáratnak. Az elhelyezkedés visszasságát az iskola célszerű világításának a szempontjából igazolták; a kis hegyközi koponyák takarossága és egyöntetősége Péchy rektram leleményességének, meg kitüntetésre és követésre méltó hygienikus érzékének köszönhető. Az érdemes oskolamester növendékei részére egy hajnyíró-gépet szerzett s néhány nagyobb növendéket évről-évre betanít annak a kezelésére. Minden 3—4 hétben egyszer általános nyíratkozás tartatik. Költségkimélys, tisztaság, egészség és takarosság szempontjából minden falusi iskolában könnyű szerrel követendő volna a hegyközüjlaki rektor érdekes ötlete.

36. Hőseink emléke.

A kákán is eszmét keresők szíves figyelmébe ajánlom annak a kérdésnek a tisztázását, hogy a hőseink nevét megörökítő emléktáblát a templom falába kívül helyezzük-e el, vagy belül.

Felsőbb egyházhatósági útbaigazítás egyöntetűbbé és szebbé tenné kegyeletes eljárásunkat.

Bors.

Papp László.

Irodalmi szemle

Magyarázatos Biblia. Újszövetségi rész. Szerkeszti Kiss Ferenc egyetemi tanár. Kiadja az Országos Református Lelkészegyesület. Kézirat gyanánt, 1916. Ezt a 43 két hasábos lapon, sűrű, de tiszta és hibátlan nyomással megjelent füzetet, a tervbe vett vállalat munkatársai értekezletének óhajára adta közre a szerkesztő, tájékoztatásul, próbául és mintául. A beosztás és feldolgozás tekintetében akar e nyomtatvány megismertetni az egész mű külső-belső ekonomiájával s szellemével. Mutatvány a ké-

szülő nagy műből egyfelől a munkatársak számára, kik a mű egységessége szempontjából szükséges alapelveket innen megismerik, másfelől az ügy barátai s értői számára, kik e füzet átnézése rendén arról véleményét alkothatnak. A kéziratú jelleg nem azt fejezi ki, mintha a kritika ki volna zárva, sőt inkább minél behatóbb és gyümölcsözőbb közremunkálásra s minél őszintébb megnyilatkozásra van szükség ebben a tekintetben is. Készséggel adunk tehát helyet Lapunkban úgy a vonatkozó tudományos felkészültségű hozzászólásoknak, mint a közszükség megérzéséből fakadó kívánságoknak s esetleg maguktól kibuggyanó talpraesett ötleteknek is, csak hogy a tervezett alkotás minél jobb legyen. A füzet tartalma egyébként vázlatilag a következő: Márk evangélioma magyarázatából mutatja be dr. Kecskeméthy István 1. 1.—3. 6. magyarázatát. I. Előkészületek. 1. 1—20. = Mt 3. 1.—4. 22.; Lk 3. 1—18. 21. 22. 4. 1—15. 5. 1—11. 1. Keresztelő János működése, életmódja és prédikációja. Mk 1. 1—8. = Mt 3. 1—12.; Lk 3. 1—18. — 2. Jézus megkeresztelkedése Mk 1. 9—11. = Mt 3. 13—17.; Lk 3. 21—22. — 3. Megkíséretése Mk 1. 12—13. = Mt 4. 1—11.; Lk 4. 1—13. — 4. Visszatérés Galileába Mk 1. 14. 15. = Mt 4. 12—17.; Lk 4. 14—15. — 5. Az első tanítványok elhívása Mk 1. 16—20. = Mt 4. 18—22.; Lk 5. 1—11. (5—17. l.) — II. A munka indulása. 1. 21—45. = Mt 8. 14—17. 4. 23—25. 8. 1—4.; Lk 4. 37—44. 5. 12—16. (17. 11—19.) a) Az első nap története 1. 21—34. — 1. A kapernaumi zsinagógában Mk 1. 21—28. = Lk 4. 31—37. — 2. Péter házában Mk 1. 29—31. = Mt 8. 14. 15.; Lk 4. 38. 39. — 3. Napszállta után Mk 1. 32—34. = Mt 8. 16. 17.; Lk 4. 40. 41. — b) Az első munkásság összefoglaló általános jellemzése és illusztrációja 1. 35—45. — 4. Jézus bejárja Galileát Mk 1. 35—39. = Mt 4. 23—25.; Lk 4. 12—44. — 5. Jézus bélpoklost gyógyít Mk 1. 40—45. = Mt 8. 1—4.; Lk 5. 12—16. (17. 11—19.). (17—28. l.) — III. A visszahatalás. 2. 1.—3. 6. = Mt 9. 1—17.; 12. 1—14.; Lk 5. 17.—6. 11. 1. Egy szélütöttet a padláson át bocsátanak Jézus elé, akin ő megmutatja bűnbocsátó hatalmát Mk 2. 1—12. = Mt 9. 1—8.; Lk 5. 17—26. — 2. Máté lakomája: Jézus a bűnösökkel együtt eszik Mk 2. 13—17.; Mt 9. 9—13.; Lk 5. 27—32. — 3. A bőjtről: új bort új tömlőbe Mk 2. 18—22. = Mt 9. 11—17.; Lk 5. 33—39. — 4. A szombati kalásztépés Mk 2. 23—28. = Mt 12. 1—8.; Lk 6. 1—5. — 5. A szombati gyógyítás Mk 3. 1—6. = Mt 12. 9—14.; Lk 6. 6—11. (29—43. l.) — A tartalom ilyen összesítésű jelzése kapcsán jön szakaszonként az alapszöveg önálló fordítása, erre a Magyarázat és aztán a Homiletikai jegyzetek. Erre a mutatványra nézve amilyen kívánatos, épen olyan indokolt az érdeklődő és érdekelt körök részrehajlatlan bírálata, illetőleg nézetnyilvánítása.

A protestáns országos árvaegylet 1915. évi működéséről szóló jelentése beszámol az ellátásban és gondozásban részesített árvák létszámáról (összesen 140), a pénzzel segélyezett 43 künnlakóról, az azon évben kibocsátott 48 növendékről, a bevételről 103,508 K 96 fill., kiadásról 90,437 K 45 fill., tökevagyonról, adományokról. A nehéz viszonyok mellett is 13,071 kor. 51 fill. volt a vagyongyarapodás 1915-ben. A jelentés elején be van mutatva az 1915. évi július hó 29-én jobblétre szenderült széplelkű Kéllér Terézia areképe, aki fejedelmi alapítványával örök emléket, hálát és áldást biztosított magának a Protestáns Országos Árvaház növendékeinek szívében, az egyesület történetében pedig halhatatlanná tette nevét.

Ünnepi üzenet hétköznapok idejére. Hadbavonult diákoknak szeretettel küldi a magyar evangélikumi keresztyén diákszövetség. A kistrét alakú négy ívnyi füzet vallásos célzatú, hazafias zamatú, szórakoztató olvasmányokat tartalmaz. Ára példányonként 50 fillér.

A gimnáziumi latin olvasmány. (Kritika és program.) Írta dr. Révay József gimnáziumi tanár, egyetemi magántanár. 22 lap. Ára 50 fillér. Az ismert nevű, kiváló tanár és író a magyar középiskola reformja indokából meghallatja e füzete révén, sok évi gyakorlaton és tapasztalaton alapuló és bizonyára sokban értékes megjegyzéseit, szólván ezúttal speciálisan a gimnáziumi latin olvasmányok problémájáról. Reméljük, hogy ezek a minden magyar tanárhoz, közelebről pedig a latin nyelv tanáraihoz, mint szintén a reformok tervezőihez adressált szakszerű fejtegetések, az ügy érdekében, figyelmet és kellő érdeklődést keltenek, a klasszikus szellem és kultúra dicsőségére.

Iskolai Értesítők jelzése rendén elismeréssel említjük meg a szatmári református főgimnázium 1915—16. évi értesítőjét, amely Bakesy Gergely igazgató rendszeres és mindenre kiterjedő figyelemmel történt szerkesztésében látott napvilágot. A háborús viszonyok közepett lezajlott tanév történetéhez pontos és hiteles adatokat nyújt az Értesítő elején olvasható részletes igazgatói beszámoló jelentés.

A mezőtúri református főgimnázium értesítőjét az 1915—16. iskolai évről szerkesztette Borsos Károly igazgató, akinek kiváló érdeme az, hogy a jeles vezetés alatt virágzó intézet és a vele kapcsolatos internátus úgy népesség, mint jóhírnév tekintetében fokozatosan és örövendetesen gyarapodik. Az intézet szellemi irányát és céltudatos törekvését jelzik az igazgatónak ezúttal közölt jelentései, beszédei, kimutatásai, melyek egyszerűsmind megannyi korhű és alkalmi adatokban is bővelkednek.

A hajduböszörményi Boeckay-fő-gimnázium múlt tanévi Értesítője Köblös Samu igazgató gondos szerkesztésében látott napvilágot. Mindjárt az első szakaszban olvasható Bakóczi Endre gyakorlott tollából az intézet elhalt hőseinek emléket fájó kegyelettel megörökítő búcsúszó, majd találó textus alapján a Kálvineumról számol be részletes és tanulmányozásra érdemes jelentésében az igazgató (39—72. ll.), aki szintén alapos és kimerítő módon írta meg az „Iskolánk és a háború” című szakasz alatt foglalt tájékoztatást (87—104. ll.).

Halottaink

Parusóczi Megyeresy Béla, a faddi gyülekezet nyugalomba vonult lelkipásztora életének 70. évében, hosszas betegség után, július hó 21-én meghalt. — Július hó 23-án a Faddon levő családi sírboltban helyezték végső nyugalomra.

Csiba Márton marczalházai lelkész, életének 74. lelkipásztorkodásának 44. évében, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült.

Mohácsy János szőnyi református tanító 66 éves korában, július hó 11-én elhunyt. Temetése július hó 14-én volt nagy közönség részvételével.

Legyen áldott emlékezetök!

Különfélék

Fényűzés — nyomor.

A történelem folyamának tova hömpölygő hullámain párhuzamot vonni nem lehet, mindazonáltal a mai küzdelmes időkben akaratlanul is eszünkbe ötlük az a kor, amelyről Tacitus beszél egyik művében (Ann. III. 52—55.). Elmondja ugyanis a római historikus, hogy a fővárosban mutatkozó borzasztó fényűzés, valamint az élelmiszerek hihetetlen drágulása miatt a senatus orvoslatért Tiberiushoz fordult. S a hatalmas imperátor a levelében nem mert óvintézkedéseket tenni. A két ellentétes és tébolyoszerű tünet nem is szűnt meg addig, míg a fényűzők közül egynehány áldozatul nem esett a többiek tanulságára.

Mennyivel előbbre vagyunk mi annál a csaknem kétezer év előtti helyzetnél. Ma már törvényhatóságok is teljhatalommal maximálják az árakat s bölcsen, előrelátóan, különböző fajta utalvány-jegyek kibocsátásával buzgólkodnak a fényűzés megakadályozásán. Így biztosítva van az élelmiszer, a német minta nyomán pedig talán meg lesz szabva a ruhának való posztó s a mosdáshoz szükséges szappan mennyisége is. Ekkor aztán cakugyan nem fogunk szükségét látni s ha még kellő dohányról is fognak

gondoskodni, akkor meg elzenghetjük Madáchcsal: „Örülünk, okosabb világ van, Örülünk, hogy mi élünk abban”. □

Az egyházkerületi tanácsbírói tisztre elrendelt választáshoz — mint értesülünk — már megkezdődött a szavazás. Hogy a már eddig hozott határozatok szerint kire vagy kikre adtak szavazatot, nem kutattuk, de úgy tudjuk, hogy az egyházközségek túlnyomó többsége Márk Endre udvari tanácsost, Debreczen szab. kir. város polgármesterét kívánja e díszes egyházi tisztséggel felruházni. Ha így lesz — valóban jól leszen. Debreczen város, meg a reformátusság között olyan szoros a kapcsolat, hogy jó azt külsőképen is nyilvánosságra juttatni s különben is ősi szokás, hogy a kálvinista Róma első tisztviselője tagja legyen a superintendentiale consistoriumnak. Az volt Simonffy Imre is és az ma is — mint a kollégium helyi gondnoka — a közvetlenül előző polgármester Kovács József. — A Márk Endre megválasztása mellett azonban nem egyedül polgári állása az érv, hanem s még sokkal inkább, egyéni tulajdonságai. Mint ároni család ivadéka, soha nem lazuló hűséggel áll szeretett egyháza mellett, melynek sok nagy és értékes szolgálatot tett. Különben az egyházkerületnek is hosszú időn át volt tisztviselője, ügyésze és csak a polgármesterré választásakor szűnt meg eme viszony. Ennek megújítása lesz, ha ismét az egyházkerület szolgálatába hívják el. Hál' Istennek, e mi nagy egyházkerületünkben tekintélyes számmal vannak olyan férfiak, kiket az egyházkerületi tanácsbírói székekben öröm volna látni, — olyanok is, kik most is szolgálják az egyházkerületet, olyanok is, kik egyéb foglalkozási körükben mutatják meg értéküket, — de hívebb, buzgóbb, lelkesebb, munkára készebb embert a lángoló lelkű ifjak közt sem lehetne találni a majd félszázad óta fáradhatatlanul dolgozó Márk Endrénél.

Lelkészbeiktatás Dolhán. A végeken, Máramaros megye ruthénlakta részén, több százados tradíciók letéteményese s egyik végvára a református egyháznak és a magyarságnak a gróf Teleky-család (széniora ezidőszerint gróf Teleky Gyula) támogatásával fennálló dolhai missziói református egyház. A kurucháború leveretése után együttpusztult a magyarsággal a református egyház e vidéken s ma is a nemzetiségi környezet asszimiláló hatásával szemben csak úgy tartható meg, pláne csak úgy virágoztatható fel, hogy egyházi és világi vezetői részéről a legnagyobb agítást és hitbuzgóságot igényeli. Jól esik megállapítanunk, hogy ilyen agilis és hitbuzgó lelki vezetőt nyert e fontos missziót teljesítő egyházunk, midőn az ugocsamegyei Tekeházáról — a hívek egyhangú bizalmával — Benkő Viktort választotta el lelkipásztorául, aki július hó 30-án kedves ünnepség keretében el is foglalta állását. Az egyházmegye

részéről Biky Ferenc esperes, ki a beiktatást végezte és Bihary Lajos egyházmegyei főjegyző, felügyelő-lelkész jelentek meg ez alkalomból; a szomszédos bilkei missziói egyházat Szabó Zoltán lelkész és Kaesó Ignác állami iskolai tanító képviselték. — A missziói körből az intelligencia felekezeti különbség nélkül megjelent, ott láttuk az ev. vallású — 60 éve dacára a haretéren szolgáló — Schönberg Donald báró poroszkapitány, csolnaki birtokos, feleségét és leányát; a járás főszolgabíróját; a gróf Teleky-uradalom képviselőjét és más vezető személyiségeket. Az istentisztelet a 37. dicséret 1. versével vette kezdetét, mely után a 235. dicséret 1—2. versét énekelte a gyülekezet. Ennek elhangzása után Biky Ferenc esperes Pál apostolnak Timótheushoz intézett nemes intelmeivel fordult az új lelkipásztorhoz s a gyülekezethez, szólván azokról a feltételekről, amelyeknek kölesönös betöltésétől békesség, épülés, Isten országának előrehaladása függ. Az új lelkipásztor Ésaías próféciája 52. rész, 7. versével foglalta el szövegét s a fölvetett ígék nyomán sokféle aktuális vonatkozásban szívet és elmét megragadóan fejtette ki az örömhirdetőnek a próféta és a Krisztus útmutatása szerinti felséges misszióját, készséggel ajánlván fel magát e munkára s e munka által református egyházunk építésére a gondozására bízott missziói körben. Kaesó Ignác bilkei állami iskolai tanítónak Szabó Zoltán harmóniumkíséréte mellett előadott 2 szép — alkalmi vonatkozású — szólóéneke után a gyülekezet éneke (235. dics. 3. és 5. vers) zárta be a feledhetetlenül szép istentiszteletet. Istentisztelet után a helybeli intelligencia gazdag ebédet adott az új lelkipásztor tiszteletére s melegen ünnepelte őt feleségével együtt. A jelenlevőkre s távollevőkre sok kedves köszöntő hangzott el az ebéden, amely délután 4 órakor a vonatindulással ért véget. — Kívánjuk, hogy Istennek gazdag áldása legyen az új lelkipásztor munkáján és gyülekezetén.

Nők a debreczeni egyetemen. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 93.892—916. IV. számú rendelete alapján értesitem a tudományegyetemre magukat felvétetni óhajtó hölgyeket, hogy az 1916—17. tanévtől kezdve a felvételnek nem akadálya az, hogy iskolai bizonyítványukban háromnál több elégséges osztályzat van. A felvételre vonatkozólag július hó 10-én közzétett hirdetményben foglalt egyéb felvételek továbbra is érvényben maradnak. Ehhez képest felhívom azokat a hölgyeket, akiknek kielégítő érettségi bizonyítványuk van s a bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi karra vagy az államszámviteltan hallgatására beiratkozni akarnak, hogy eziránti kérvényüket érettségi bizonyítvánnyal és keresztlevéllel (születési bizonyítvánnyal) felszerelve a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz címzetten az illetékes tudománykarok dékáni hivatalaihoz folyó

évi augusztus hó 15. napjáig nyújtsák be. Debreczen, 1916. évi augusztus hó 4-én. Dr. Bernolák Nándor, e. i. rector.

Ösztöndíjas külföldi akadémikusaink száma az immár két esztendőnél régebben dúló világháború mellett is változatlan maradt, amennyiben a mi ifjaink újabb időben nagyobbára a német birodalmi és helvétiai egyetemeket szeretik látogatni. — A múlt 1915—16. egész tanévet Berlinben töltötte Nánási Dániel széniori ösztöndíjjal, ugyancsak ott hallgatott a teli szemeszterben Szombati Imre széniori, Danesházi Sándor a Dobrai-féle stipendiumon, akik aztán a nyári szemesztert Bázelen töltötték. Kiss Lajos pedig a harmadik év után a negyediket is Genfben végezte s ezzel befejezte tanpályáját. Mind a négyen ismeretekben, tapasztalatokban gyarapodva, a külföldi tartózkodásra hálásan gondolva, tértek haza közibénk. A jövő 1916—17. tanévben körünkől ismét négy ösztöndíjasunk fogja látogatni a külföldi akadémiaikat, úgymint Ördög Lajos a széniori (2000 kor.), Nemes István a Nagy József-féle (1000 K), Pinkóczi Gusztáv és Szarka G. László a Dobrai-féle (fejenként 1000 K) ösztöndíjjal támogatva. Mind a négyen a debreczeni tudományegyetemen végezték be theologiai pályájukat és a debreczeni ősi kollégium lelkészképző-intézetének növendékei részére átörökölt külföldi tanulmányi stipendiumokban részesültek. A hazatért veteránusoknak akadémiai nyelven *Salve!* viszont a távozó noviciusoknak szívéllyes *Vale!*

Kitüntetett theologus-hadapródjelölt. Cs. Nagy Dániel, volt debreczeni theologust, aki a 39. gyalogezredben mint hadapródjelölt harcolt az olasz haretéren s most sebesülten Debreczenben van ápolás alatt, a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

Szavazatbontás a Dunamelléken. A múlt hó 25. napján az egyházkerületi tisztségek betöltésére beadott szavazatokat felbontván, a Dunamelléken tanácsbírók lettek lelkészi részről Lukácsy Imre dunavecsei, Szalay Ferenc szaporczai lelkész, világi részről Sigray Pál budapesti presbiter; lelkészi aljegyző Bocsor Lajos tengődi lelkész, világi aljegyző Jalsovszky Károly kultuszminiszteri titkár, a másik lelkészi aljegyzőségre új szavazást rendeltek el.

Lelkészválasztások más kerületekben. A magyar-rétfalui gyülekezet Stadler Géza nikinczii missziói lelkészt, a szomotor-bodrogvécsi egyház Vitkay Bertalan báji s. lelkészt választotta meg. Öszinte szívből gratulálunk.

A torzsai árva- és szeretetház javára gróf Festetics Gyuláné 500, Toperczer Emília Pozsony 1000, Schubertné W. Kata Léva 100 K alapítványt tett, ezenkívül gróf Festetics Gyuláné 400 K adományt küldött.

A sárospataki kollégium fejlesztésére Andrassy Kálmán bűji lelkipásztor 1000 K értékű értékpapírt, Farkasfalvi Farkas Gézáné szül. Ragyolczi Csoma Mária úrasszony (atyja Csoma István emlékére) 5000 koronát, Farkasfalvi Farkas Géza t. huszárörnagy 1000 K-t, Bálint Dezső sárospataki lelkész Dezső, Bertalan, József és Zoltán fiai nevében is 1000 K-t, Emödy Béla ítélőtáblai bíró 100 K-t, Nagy Pál vezérörnagy 100 K-t adtak alapítványképen.

Új igazgató-tanító. A Horkay Lajos igazgató-tanító elhalálozásával megüresedett állásra a debreczeni presbiterium Hatvány Józsefet választotta meg. Gratulálunk!

Licentiatús theologiae. A bécsi evangélikus theologiai fakultás dr. Szelényi Ödön pozsonyi ág. hitv. evangélikus theologiai tanárt a theologia licentiatúsává promoveálta. Öszintén gratulálunk.

A nagyszalontai református egyház a háború második évfordulója alkalmából perselygyűjtést rendezett, amelynek eredményét 275 K 50 fillért a szalontai hadiárvak javára adták.

Nők — mint toronyőrök. Mint értesülünk a mako-i városi tanács a református ó- és újtemplom toronyőri állásait nőkkel töltötte be. Ezzel tehát Makón már a legmagasabb állásokat is elnyerték a nők. Sz. L.

A magyarországi görög-keleti szerb egyházi zsinat a háború kitörése óta e héten gyűlt össze első ízben és a folyó ügyeket tárgyalta le.

A nagyszombati görög-keleti román kongresszus Mangra Vazult választotta meg görög-keleti román metropolitául.

Az eperjesi kollégiumra özv. Boros Zsigmondné 10.000 K-t hagyott családi alapítványként, Draskóczy Lajos theol. tanár és neje Csatóry Virginia 500 K, özv. Csatóry Zsigmondné 500 K, együtt tehát 1000 K ösztöndíj-alapítványt tettek fiok, illetve unokája Draskóczy Lajoska nevére.

Harnack Adolf berlini egyetemi tanár, folyó hó 2-án, a harmadik háborús év küszöbén lelkes előadást tartott Berlinben több ezer főből álló hallgatóság előtt. A kiváló előadásért Vilmos császár táviratilag mondott köszönetet.

A debreczeni Katona-Otthon augusztus 20-án délelőtt nagy ünnepek között fogja leplezni József főherceg plakettjét. Az egész város érdeklődésére számot tartó ünnepség védnökei báró Hazai Samu honvédelmi miniszter és felesége, akik megígérték, hogy a leleplezési ünnepségen személyesen részt vesznek.

A Csokonai-kör beadványban kérte Debreczen várost, hogy a Csokonai sírjához, a Hatvan-utcai temetőben készíttessen utat. A tanács az ügyet kiadta illetékes bizottságának.

Evangélikus lelkészek értekezlete Lodzban. A német megszállás óta ezen a héten ült össze először a

Lodz vidéki országrész evangélikus lelkészeinek értekezlete. Mintegy ötven résztvevő, köztük 20 németországi jelent meg. A tárgyalásokat Guntlach konzistoriumi tanácsos, lodzi helyettes-szuperintendens vezeli. Az értekezletet hatásos istentisztelet előzte meg, amelyen a lodzi község jelen volt. Megjelentek a polgári hatóságok fejei is. A—y.

A newyorki magyar református testvéreink szép, modern új iskolájukat és templomukat több mint ezer magyar részvétele mellett ünnepélyesen felavatták.

Tartalom: Nők az egyházban. — Szalay J., A magyar református birtokpolitika. — Tárcza: Erdélyi L., A történelmet Isten írja. — Egyház: Veress B., Jegyzőkönyvi kivonat. — Iskola: Bélavári, Énektanítás az elemi iskolában. — Közélet: Papp L., Tükörserepek. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különfélék. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 33. szám.

Pályázat.

A jándi református egyház nőtanítóságra pályázatot hirdet. Fizetés: évi lakbér 240 korona. Egyházi pénztárból évi 100 korona. Fizetékiegészítés az 1913. évi XVI. t.-c. szerint. Kötelességeit a presbiterium állapítja meg. Állás folyó évi szeptember 10-én elfoglalandó.

A pályázók felszerelt kérvényeket folyó hó 27-ig alant írotthoz nyújthatják be.

Jánd, u. p. Gergelyi. Bereg m. 1916 aug. 9.

Bánóczy Endre,
református lelkész.

Pályázat.

A csökmői református egyház nőtanítói (5-ik) állomására pályázatot hirdet. Fizetése: a) egyház pénztárból évnegyedenként előre fizetve 400 korona; b) államsegély havi előleges részletekben 800 korona; c) szolgálati idő arányában fiz. kieg. államsegély; d) tisztességes lakás kerttel. Kötelessége: az egyháztanács által évenként megjelölendő (rendszerint nagy leány) mindennapi, esetleg ismétlőiskolai osztályok egyházkerületi tanterv szerinti tanítása. A három felső leány osztályoknál a kézimunka tanítása. Okmányokkal felszerelt pályázatok folyó évi augusztus 10-ig adandók be iskolaszéki elnökhöz. Állomás szeptember 1-én foglalandó el.

Szabó Bertalan,
református lelkész.

Pályázat

káplán-tanítói állásra a bihartordai egyházban.

Évi javadalom: 1757 korona, törvényes tanítói lakás. Kötelesség: a reá bízott osztályok tanterv szerinti tanítása, az összes lelkészi teendők végzése. Határidő: 1916 aug. 26. Csak tanítói oklevéllel bírók pályázhatnak.

Az állás esetleg tanítói oklevéllel nem bíró segédlelkésszel is betöltetik egy évre, mely esetben az évi javadalom 1500 korona s egy szoba lakásul. Mellékjövedelem: fogyasztási szövetkezet könyvvezetéséért évi 100 korona. Nem kötelező. Bihartorda, 1916 aug. 10.

Vértessy Móric,
református lelkész.

Pályázat.

Máramarosviski református egyik rendes tanítóságára pályázhatnak augusztus 18-ig okleveles férfitanítók, esetleg nők. Ha képesítve van, a a hadban levő kántort állandóan helyettesíteni tartozik. Javadalom: lakás, kert, évi 730 korona készpénz, 7 öl tűzifa beszállítva (értékelve 70 koronára) és állami fizetékiegészítés, a helyettes kántorságért évi 240 korona, egyházi jegyzőségért évi 100 korona. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. A városban református tanerő 4 (más 7).

Pályázati hirdetés.

A nyirmártonfalvai református egyház pályázatot hirdet helyettes tanítói állásra az 1916—1917. tanévre. Nők is pályázhatnak. Fizetése: államtól havi 80 korona, egyháztól havi 8 korona 33 fillér, egyházi jegyzőségért 30 korona, stóla, lakás. Kötelessége: mindennapi és ismétlős fiúk tanítása s a kántori teendők végzése. Pályázati határidő augusztus 15. Állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Ajtay Jenő,
református lelkész.

Pályázati hirdetés.

A nyirbogáti református egyház 3-dik tanítói állására e lap 29-ik számában (július 15-én) megjelent hirdetmény alapján a pályázat f. évi augusztus 19-ig kiterjesztett határidővel férfi tanítók mellett tanítónők részére is nyitva áll, sőt okleveles tanítók, tanítónők pályázata hiányában, helyettes tanítói pályázat is elfogadásban részesül. Nyirbogát, 1916 aug. 7.

Református iskolaszék.

Pályázat.

Az akli református egyház VI. osztályú elemiskolájához ideiglenesen nőtanítóságára pályázatot hirdetek. Fizetés: egy tanévre 900 korona és egy öl tűzifa. Csak református okleveles nők pályázhatnak. Pályázatukat folyó évi augusztus 15-ig alulírt lelkészi hivatalhoz küldjék be.

Nevetlenfal, 1916 július 23.

Szentpéteri Pál,
református lelkész.

Pályázat.

A komádi református egyház leányiskolájánál egy tanítói állás megürült. Fizetése: három szobával, szükséges mellékhelyiségekkel és kerttel ellátott szép lakáson kívül az egyháztól készpénz, szolgálmány, termény és faváltság fejében 583 korona, 5 nagy jószágra való legelő, (80 korona értékben,) 25 kat. hold 736 négyszögöl föld (a javadalmi jegyzőkönyv szerint az egyháztól lakáson kívül 1668 korona). Nagyobb fizetési igénnyel bíróknak a törvényes fizetékiegészítés az államtól. Kötelesség: a külső leányiskolai I—II., vagy esetleg a presbiterium által reá bízandó más osztályokat a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint oktatni, a háború végéig pedig a hadbavonult tanítók helyettesítésében is részt venni. Pályázatok a kellő okmányokkal felszerelve ezen állásra s ezen állásnak netalán előléptetés által történő betöltése esetén egy államsegélyes rendes tanítói állásra, melyeket a presbiterium lehetőleg férfi tanítóval kíván betölteni, augusztus hó 19-ikéig küldendők be a komádi református lelkészi hivatalhoz. Megválasztott az állást szeptember hó 1-én köteles elfoglalni. Református pályázók, ha netalán valamelyik állásra nem reflektálnak, írják meg, melyik állásra pályáznak.

Pályázati hirdetés.

Az ombodi református egyház katonai szolgálatot teljesítő kántortanítója hazaérkezéig pályázatot hirdet helyettes kántortanítói állásra.

Kötelessége: I—VI. oszt. fiúk és ism. fiúk tanítása, kántori teendők végzése.

Fizetése: 1100 korona, 1 öl fa, stóla és lakás. (1 szoba bútorozatlan.) Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Kérvények alólírtotthoz küldendők aug. 21-ig.

Ombod, (Szatmár m.) 1916 aug. 1.

Gy. Kovács József,
református lelkész.

Pályázat.

A debreczeni református egyház pályázatot hirdet, a vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr 89,212—1916. VII. a. sz. előzetes beleegyezésével újonnan szervezett 4. (négy) tanítói állásra, amelyek közül 1 (egy) férfitanítóval, 3 (három) pedig nőtanítóval töltetik be.

Fizetés: 1. Alapfizetés, az egyház pénztárából 100 korona. 2. Fizetésekiegészítés államsegélyből, az 1913. XVI. (tizenhatodik) t.-c. szerint. 3. Újabb intézkedésig pótlék, -- az állami tanítók fizetése arányában, az egyház pénztárából, -- a 184,981—1913. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet által meghatározott mennyiségben és szolgálati években. 4. Újabb intézkedésig lakbér az 1913. XV. (tizenötödik) t.-c. 5. §. III. sz. rovata szerint azon fizetési osztálynak megfelelőleg, amelybe a megválasztandó tanító az 1913. XVI. (tizenhatodik) t.-c. alapján tartozik.

Kötelesség: rendszeren egy vagy két osztály, rendkívüli esetekben több osztály tanítása, a tiszántúli református egyházkerület által megállapított tanterv szerint. (Leányok tanítója csak nős ember lehet, vagy ha nőtlen, egy év alatt tartozik megnősülni. — Egyh. VI. t.-c. 23. §. — s bármely osztályban a női kézimunka taníttatására is köteleztetik.)

A kérvényhez csatolandók: keresztlevél, oklevél, időrendben megerősített szolgálati bizonyítvány, legújabb keletű orvosi bizonyítvány, nőtanítóknál hajadon, férjes, vagy özvegy voltukról lelkészi bizonyítvány, az állami, vagy más felekezeti tanítóképezdében nyert oklevél mellett a válástól és az egyházi éneklésből és ezek tanítási módszertanáról valamelyik református egyházkerület tanítóképesítő bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1916. év augusztus hó 26-ik napjának délutáni 5 órájáig Szele György iskolaszéki elnökhöz (Ferencz József-ut. 37. sz.) küldendők, vagy adandók be. Hadbavonultak helyett hozzátartozók is beküldhetik.

A megválasztott tanító az iskolaszék által kijelölendő állomását (amely esetleg a Csapókerületi, a Homokkerületi vagy a Nyilastelepi iskolánál is lehet) 1916 szeptember 1-én elfoglalni köteles, a debreczeni református tanítók segélyegyletének kötelezett tagja, vidékről költözködésének okmányokkal igazolt költségeit, legfeljebb 100 korona erejéig, az egyház megtéríti.

Kelt Debreczenben, 1916 aug. 7-én.

Kovács József,
főgondnok.

Dicsőfi József,
lelkészelnök.

Debreczen az. kir. város közművondó-vallalata.

Pályázati hirdetés.

A nyírgyulaji református egyház hadbavonult kántor-tanítója helyettesítésére férfi, vagy nő tanítót keres szeptember 1-re. Nőknél a kántorság nem kötelező. Fizetése 100 kor. havonként és lakás.

Nyírgyulaj, Szabolcs m., posta helyben.
1—2

Református egyháztanács.

Pályázat.

A nagyváradai református tanítónőképző intézet igazgatósága pályázatot hirdet segédtanítónői tanszékre. Pályázhatnak a pedagógia és német nyelv tanítására, tanítónőképzőintézeti képesítéssel rendelkező református vallású nők. Ilyen képesítésű pályázó hiányában a magyar és német nyelv és irodalomból középiskolai, esetleg polgári iskolai képesítésűek, kik tartoznak pedagógiából is megfelelő képesítést szerezni.

Javadalom: 1. a fenntartótól évi 1000 K; 2. ezidőszerint a X. fizetési osztály 3. fokának megfelelő állami fizetésekiegészítés és 3. öt 200—200 K-ás ötödéves korpótlék; 4. a képzőintézettel kapcsolatos internátusban lakás és teljes ellátás, s ennek fejében a megválasztott tanerő az internátusban felügyelői teendőket végez. Tanári kötelezettsége heti 20 óra és a rendtartásban megszabott egyéb tanári teendők ellátása. A megválasztott tanerő az Orsz. Tanári Nyugdíjintézetnek 1914. évi XXXVI. t.-c. értelmében kötelezett tagja.

A szabályszerűen felszerelt kérvények a nagyváradai református tanítónőképző intézet igazgatóságához küldendők 1916 augusztus hó 21-ig. A megválasztott tanerő állását szept. 1-én tartozik elfoglalni.

Nagyvárad, 1916 július 10-én.

Sulyok István s. k.
ig. tanácsi elnök.

Nagy Vilmos s. k.
igazgató. 2—2

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kiegészítést mérték után.

EGY TÁBORI LELKESZ HARCTÉRI NAPLÓJA.

Irta: PAPP GÉZA, tábori ref. lelkész.

E gondolatokban és írói szépségekben gazdag naplójegyzetek egyaránt érdeklik a harcoló és beteg katonákat, a lelkészeket, a tanuló ifjúságot, általában a nagyközönséget. Méltó feltűnést keltettek azok előkelő fővárosi napilapokban. — A derék szerző hosszú időn át teljesített tábori lelkészi szolgálatával, lelfesítő beszédével tiszteletet szerzett mindenfelé, úgyannyira, hogy **Jenő kir. herceg főparancsnok saját címerével és monogrammjával** ellátott gyűrűvel ajándékozta meg és **megengedte**, hogy ezt a háborús könyvét **neki ajánlhassa**. — A könyv tartalma: Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt. Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett. Adventi imádság. Levél a haretérről. Fekete farsang. Március idusán. Őszi imádság. Harctéri jegyzetek. Tábori istentisztelet a doberdói fensíkon. Honvédtemetés az Isonzó partján. Jehu uralma. A honvéd-kötelességtudás.

A 160 oldalra terjedő 16 $\frac{1}{2}$ ×10 $\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető könyveeskének bolti ára **elegáns vászonkötésben 1 kor. 80 fill., 10 drb vételnél 1 kor. 50 fill., 25 drb vételnél 1 kor. 40 fill., 50 drb vételnél 1 kor. 30 fill., 100 drb vételnél 1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyék
2000 rajzza
ingyen és
bérmentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás ezüsből és I. rendű alpacca-ezüsből, jubileumi dísztárgyak részleffizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összfordalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESSÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől. 4773—1916. szám.

4549—1916. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházmegyék nt. Espereseihez és az egyházak tiszteletes Lelkészeihez.

Tudomásul vétel kérésével s mihez tartás végett közlöm a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 89,518—1916. VII. d. sz. intézvényét.

A közszolgálati alkalmazottak háborús segélyéről szóló 1915: XXII. t.-c., valamint az ennek módosítása tárgyában alkotott, s a képviselőház által már elfogadott törvényjavaslat akként rendelkezik, hogy háborús segély valamint a folyó évre, úgy 1916 november 1-től kezdődőleg is a nem állami elemi iskolai tanítók és tanítónők közül csupán azoknak engedélyezhető az államkincstár terhére, akik olyan iskoláknál működnek, melyeknek fenntartói már valamely állami hozzájárulásban részesülnek.

Az államsegélyt nem élvező nem állami elemi iskolák tanítóinak háborús segélyével a törvényhozás az államkincstárt nem találta megterhelhetőnek ezúttal sem, mert feltehető, hogy ha az iskolafenntartó iskoláját állami támogatás nélkül képes fenntartani és tanítójának a törvényben biztosított fizetést, sőt gyakran azt meghaladó illetményeket is megadni, akkor képes a tanító részére a rendkívüli segélyt is biztosítani anélkül, hogy ezáltal az iskolafenntartó háztartásában nagyobb zavar állhatna elő.

Ebből a megfontolásból kiindulva és figyelemmel arra, hogy semmi sem indokolhatja azt, hogy a fizetésekiegészítő államsegélyre nem szoruló, illetve ilyenben nem részesülő iskolák tanítói, kik egyformán érzik az általános rendkívüli drágaságot a többi tanítókkal, ezekkel szemben hátrányosabb helyzetben legyenek, bizalommal kérem a főtiszteletű Főhatóságot, méltóztassék saját hatáskörében oda hatni, hogy mindazok az iskolafenntartók, melyek állami támogatást igénybe nem vettek, s ebből az okból tanítóik részére háborús segélyt nem igényelhetnek az államkincstár részéről, az államsegélyt élvező iskolafenntartók tanítói részére megállapított háborús segélynek lehetőleg megfelelő támogatást nyújtsanak saját forrásaikból tanítóiknak.

Budapest, 1916. évi július hó 15-én.

Jankovich.

Atyafiságos szeretettel
Debreczen, 1916 augusztus 9.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházak Nagytiszteletű Iskolaszéki Elnökeihez.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak az iskolabajjárás kötelezettségének az 1916—17. iskolai évre való korlátozása, a szorgalmi idő megállapítása, és a tankötelesek összeírása tárgyában a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz egyidejűleg folyó évi július hó 28-án 8522. eln. szám alatt adott körrendelete alábbi másolatát azzal adom közre, hogy ahhoz alkalmazkodni, végrehajtását a maga részéről is elősegíteni, s az elnöksége alatti iskolákra lehetőleg ezeknek megfelelően rendelkezni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1916 augusztus hó 8-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

8522—1916. eln. sz.

Valamennyi törvényhat. közigazgatási Bizottságnak.

A háború okozta rendkívüli viszonyok a népoktatás terén az utolsó iskolai év folyamán lényeges eltulodásokat nem idézván elő, a múlt évi 7681. eln. szám utasításomnak az iskolabajjárás kötelezettségének korlátozására és a szorgalmi idő megállapítására vonatkozó 1—5. és 7—8. pontjaiban foglalt rendelkezéseimet a következő 1916—17. iskolai évre is változatlanul fenntartom, az iparos és kereskedőtanonciskolákra nézve pedig ezúttal is külön intézkedem.

Általános azonban a panasz, hogy a tankötelesek összeírásának fölfüggesztése következtében a tankötelezettség végrehajtása a múlt iskolai évben nagy akadályokba ütközött; az iskolakerülő gyermekek száma a szülők nagymértékű elfoglaltsága vagy gondatlansága miatt úgy az egyén, mint a köz alig helyrehozható kárára aggasztó mértékben növekedett.

Abból a célból, hogy a nagymértékű iskolakerüléssel járó erkölcsi hátrányoknak elejét vegyem és a népiskolák kellő benépesítését biztosítsam, az 1916—1917. iskolai évre a tanköteleseknek az 1907. évi júl. hó 8-án 2085. eln. számú utasítás értelmében leendő összeírását — Budapest székesfőváros kivételével — az összes városokban, Fiumét is beleértve, és mindazokban a községekben, amelyekben legalább egy

elemi népiskolában rendszeres oktatás folyik, elrendelem.

Mínthogy azonban az ezen rendelettemmel az 1916—17. iskolai évre is érvényben tartott múlt évi 7681. eln. számú utasításom 1—4. pontjai értelmében az elemi népiskolák különböző évfolyamaira utalt tankötelesek iskolalátogatási kötelezettségének időtartama, illetőleg a tankötelesek szorgalmi ideje nem azonos, a tankötelesek összeírásának végrehajtását a folyó évi november hó második felében rendelem el. A törvényhatósági bizottságok a tankötelesek összeírása iránt 2085—1907. eln. számú utasításom 1. pontjától eltérőleg legkésőbb az október havi ülésükben tartoznak intézkedni, azokra a községekre (városokra) vonatkozólag mindazonáltal, amelyekben az elemi iskolák működését a közigazgatási bizottság a múlt évi 7681. eln. számú utasításom 1. pontja alapján nem korlátozza, a közigazgatási bizottságok a tankötelesek összeírását már szeptember havi ülésükben elrendelhetik, erről azonban a szükséges nyomtatványok megküldése érdekében a m. kir. központi statisztikai hivatalt értesíteni taroznak.

Egyúttal a tankötelesek összeírásának elrendelése kapcsán a tankötelezettség teljesítésének hathatósabb ellenőrzése tárgyában a 4423—1909. eln. sz. rendelettel életbeléptetett, az iskolába beiratkozott, illetőleg be nem iratkozott tankötelesek adatait feltüntetős az anyanyelvi és az előbbiekre nézve az osztályok szerinti megoszlást is tudakozó rovatokkal kiegészített A2. és B2. jelzésű levelezőlapok kitölését és a m. kir. tanfelügyelőkhöz való beküldését is elrendelem azzal a hozzáadással, hogy a levelezőlapokat nemcsak a rendezett tanácsú városokban és azokban a községekben, amelyekben a tankötelesek ezen rendelet értelmében összeírtnak, hanem a törvényhatósági városokban (Budapesten csak az A2. lapot) és Fiumében is ki kell tölteni és az A2. jelüt legkésőbb a folyó évi november hó 30-ig, a B2. jelüt pedig december hó 15-ig a m. kir. tanfelügyelőkhöz be kell terjeszteni.

Budapest, 1916. évi július hó 28-án.

Jankovich.

4827—1916. szám.

KÖRLEVÉL

a tiszántúli református egyházkerület valamennyi középiskolája Tekintetes Igazgatóságához.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak július hó 21-én 91.956. sz. rendeletére utalással felkérem, hogy amennyiben a tanulók közt hadkötelezettség alá eső bolgár állampolgárok vannak, azoknak neveit haladéktalanul bejelenteni méltóztassanak.

Tisztelettel :

Debreczen, 1916 augusztus hó 7-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

4860—1916. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházak nagytiszteletű és tiszteletes Lelkészeihez.

A Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt Egylete felkérésére felhívom a tiszántúli egyházkerület lelkészeit, hogy Ő Felsege a király születésnapján eszközendő gyűjtés céljára címükre közvetlenül megküldött gyűjtiveket fogadják el, s buzdítsák a híveket, hogy Ő Felsege koronás királyunk és legfőbb Hadurunk születésnapjának megünneplésére adakozzanak, jegyezzék fel az önkéntes adományokat és juttassák el azokat a postatakarékpénztár útján rendeltetési helyükre.

Atyafiságos szeretettel :

Debreczen, 1916 augusztus 9.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.